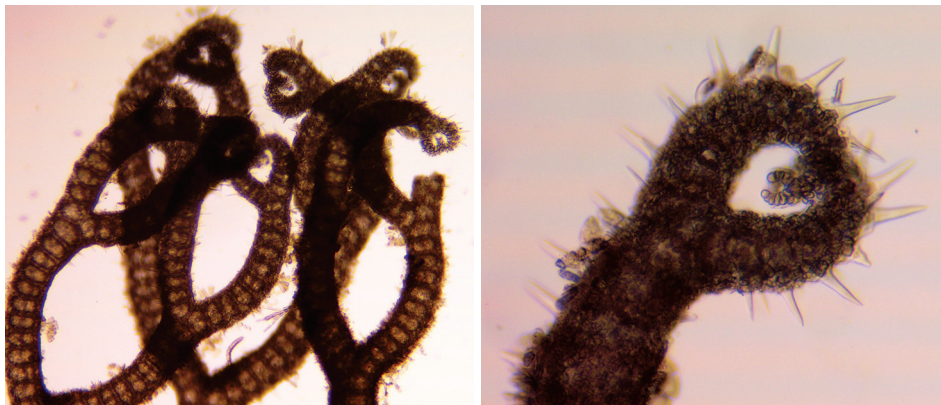

CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Alweer het laatste verslag van dit jaar. Als jullie dit lezen, moet ik al bijna weer met het eerste verslag voor het nieuwe jaar beginnen en daarom wil ik jullie vragen om snel weer wat waarnemingen te sturen want ik heb niet veel meer liggen. Verder wil ik jullie een heel gezond 2016 toewensen en bedanken voor alle inzendingen van het afgelopen jaar. Dit verslag kwam tot stand door waarnemingen van Jasper Schaaf, Dennis Leeuw, Frank Perk, de SWGgroep regio Alkmaar, Linda Keesman, Ellen van der Niet en mijzelf.

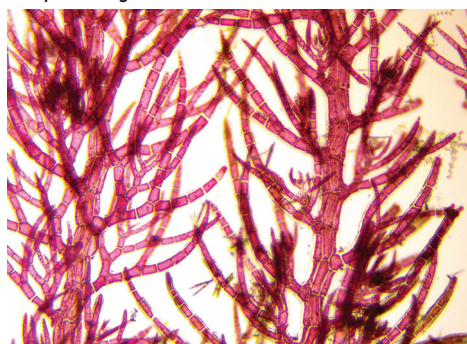
Figuur 1: Het horentjeswier *Ceramium echinotum*; let op de eencellige stekels (foto's: Frank Perk).

WIEREN

Wat nu volgt is een serie waarnemingen die Frank Perk deed op verschillende locaties. Zo was hij op 04-01 op de Noordpier bij Velsen en vond daar o.a.

Hincksia secunda, *Ceramium echinotum* (fig. 1) en *Rhizoclonium riparium*.

De stenen van de dijk bij Burghsluis werden bemonsterd op 21-03 en dat leverde o.a. de volgende soorten op: *Pylaiella littoralis*, *Sphacelaria radicans*, Hollands horentjeswier *Ceramium deslongchampsii*, veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica* (fig. 2), *Phyllophora pseudoceranooides* en kernwier *Mastocarpus stellatus*.

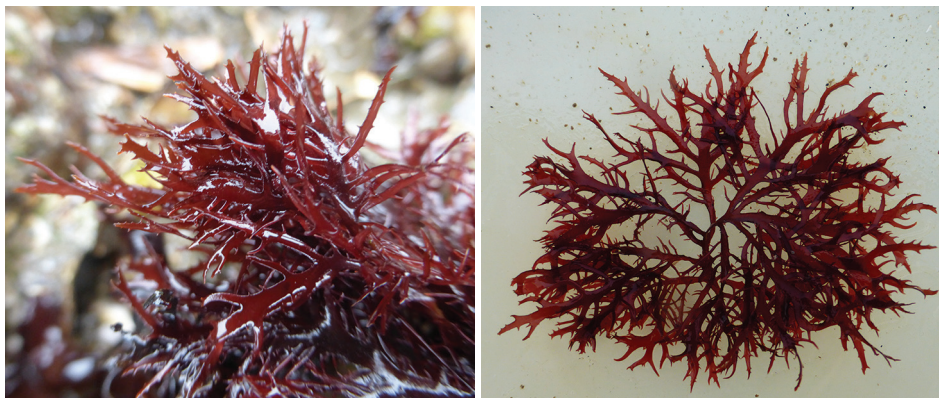

Figuur 2: Veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica* (foto: Frank Perk).

Figuur 3: Viltwier *Codium fragile*, rechts juveniele exemplaren van circa 1 cm hoog (foto: Frank Perk); rechts detail van de blaasjes (utriculi) met stekelpunt (foto: Mart Karremans).

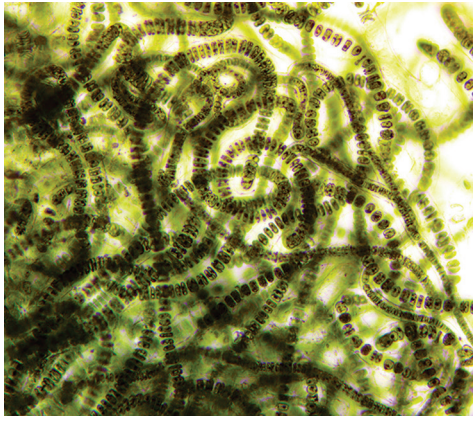
Op 04-04 bezocht hij Sas van Goes en verzamelde daar o.a. viltwier *Codium fragile* (juveniel, fig. 3), *Ulothrix speciosa* (fig. 5), vlak geleiwier *Gelidium vagum* (fig. 4), *Lomentaria clavellosa* (fig. 6), *Pterothamnion plumula*, puntig buiswier *Polysiphonia senticulosa*, *Cladostrephus spongiosus* en dunsteeltje *Petalonia fascia*.

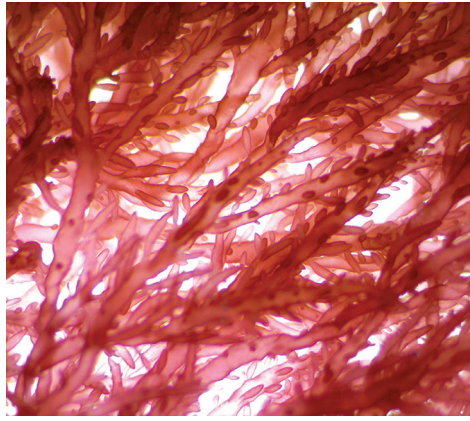
Figuur 4: Vlak geleiwier *Gelidium vagum*, links *in situ*, rechts *in vitro*; beide exemplaren ongeveer 10 cm groot (foto's: Frank Perk).

Bij Gorishoek werd gezocht op 16-05, en daar werd o.a. het volgende gevonden: Japans bessenwier *Sargassum muticum* (enkele planten en enorm veel losse luchtblazen: zie fig. 7), veterwier *Chorda filum*, gaffelwier *Dictyota dichotoma*, *Cladophora* cf. *laetevirens*, *Pterothamnion plumula* (fig. 8), *Acrochaetium secundatum*, *Callithamnion corymbosum*, *Erythrotrichia carnea*, klein geleiwier *Gelidium pusillum* en slijmerige drakentong *Grateloupia turuturu*.

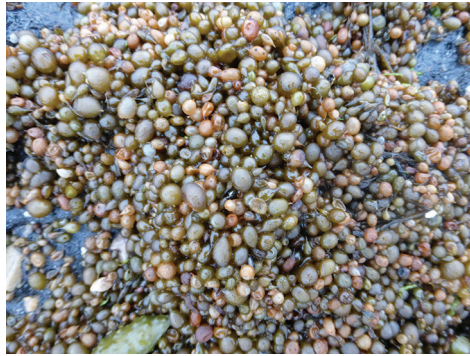
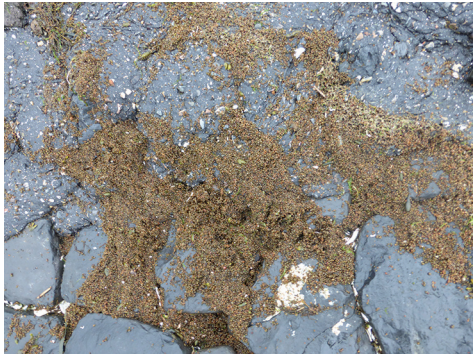

Figuur 5: *Ulothrix speciosa* (let op de gekronkelde draden; foto: Frank Perk).

Figuur 6: *Lomentaria clavellosa* (foto: Frank Perk).

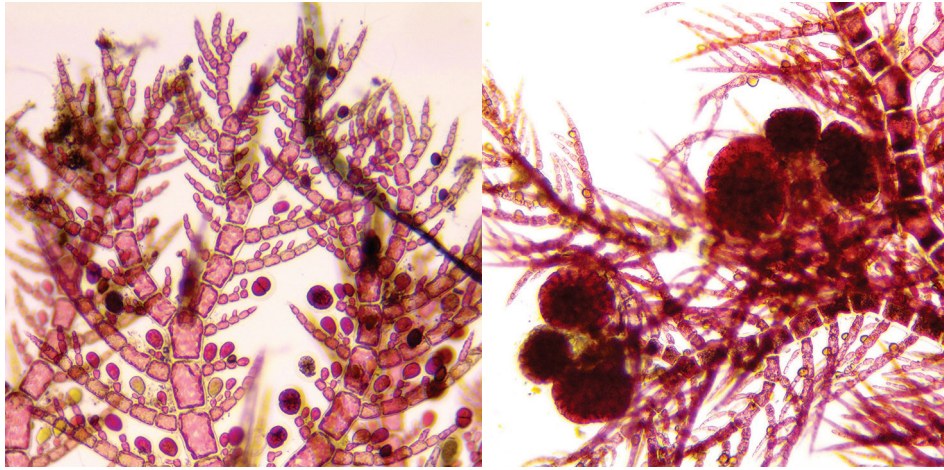
De laatste locatie die Frank doorgaf was het ponton bij de sluis op Neeltje Jans, en dat was op 19-09. Hij vond daar o.a. *Hinckesia granulosa*, *Cladophora pellucida*, *Ulva torta*, *Polysiphonia brodiae*, *Acrochaetium cf. daviesii*, *Caulacanthus ustulatus* en *Ceramium cimbrium*.

Figuur 7: Japans bessenwier *Sargassum muticum*, links losse drijfblazen in deloedlijn op de dijk; rechts een detail (foto's: Frank Perk).

HOLTEDIEREN

Op 02-05 vond Dennis Leeuw bij Egmond een meloenkwal *Beroe cucumis* van ± 65 mm. Een dag later lagen er heel veel zeedruifjes *Pleurobrachia pileus* op het strand. Ook op 23-05 meldde hij veel zeedruifjes *Pleurobrachia pileus* en een aantal klepelklokjes *Corune sarsia* van het Egmonder strand. Duizenden juveniele blauwe haarkwallen *Cyanea lamarckii* en enkele kom-paskwallen *Chrysaora isosceles* waren aangespoeld op 26-07.

Figuur 8: *Pterothamnion plumula*, links met tetrasporangia, rechts met carpo-sporangia; de gelige cellen op de zijtakjes zijn blaascellen (foto's: Frank Perk).

WEEKDIEREN

Nieuwsgierig gemaakt door de vondstenlijst van Jannie Nijman van het strandje bij Baarland (zie CS-verslag 75-3), ben ik, toen ik in april een paar dagen in Zeeland was, ook maar eens gaan kijken. Ik had minder geluk dan Jannie, maar toch vond ik een aantal leuke dingen. Op het strand vond ik o.a. 1x *Glycymeris obovata ringelei*, 1x *Spisula inaequilatera*, 1x *Nassarius propinquus* en 2x verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus*. Dit waren recente exemplaren die in de rand van het plastic voorwerp met mosdiertjes geklemd zaten (zie artikel over *Tubulipora aperta* in Het Zeepaard 75-3). Verder verzamelde ik nog 6x *Natica multipunctata*, 2x *Colus curtus*, 1x *Liomesus dalei* en 1x *Gibbula octosulcata*.

Ook nam ik wat gruis mee en daarin vond ik o.a. 3x *Calliostoma zizyphinum simile*, 1x *Gibbula beetsi*, 2x *Rissoa obsoleta*, 1x *Seila trilineata*, 4x Chinees hoedje *Calyptrea chinensis*, 1x *Retusa subcylindrica*, 3x *Eulimella leavis*, 6x *Limopsis anomala coxi*, 2x *Goodallia waeli pseudopygmaea*, 1x *Digitaria forbesi*, 6x *Digitaria digitaria*, 1x wit muntschelpje *Hemilepton nitidum*, 1x *Hemilepton kautskyi*, 7x *Parvilucina scaldensis* en 2x ovale venusschelp *Venus ovata*.

Daarna naar de Kaloot en ook daar wat gruis opgeschept. Hierin vond ik 91 verschillende soorten, waarvan ik een klein aantal zal noemen. Zoals 5x geruite napslak *Emarginula fissura*, 1x *Alvania zetlandica*, 1x *Gibbula woodi*, 1x *Erato pernana*, 29x *Pyrene scaldensis*, 1x *Nassarius elegans*, 1x

Menestho britannica, 1x *Phasianema zelandica* en vijf juveniele doubletjes (6-8 mm) van *Ruditapes philippinarium*. Een dag later, op 22-04, was ik op het Banjaardstrand op Noord-Beveland en ook daar nam ik wat gruis mee. Dit leverde o.a. op: 142x melkwit traliedrijfhorentje *Alvania lactea*, 129x vliezig drijfhorentje *Rissoa membranacea* (zowel oude als recente exemplaren), 47x klein drijfhorentje *Rissoa parva*, 54x scheefhoren *Lacuna vincta*, 34x gekielde cirkelslak *Tornus subcarinatus*, 2x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*, 1x *Epitonium greenlandicum*, 4x stompe ribhoren *Boreotrophon truncatus*, 25x trapgevel *Oenopota turricula*, 1x schuingeribde trapgevel *Oenopota rufa*, 1x *Thais lapillus incrassata* en 41x melkwitte arkschelp *Striarca lactea* (waarvan 12 doubletjes).

Op 23-04 was ik bij Westenschouwen op het strand, waar enorme schelpenbanken lagen. De mooiste twee vondsten daaruit waren een gave fossiele klep van de bonte mantel *Mimachlamys varia* en twee gave kleppen van de geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus*. Diezelfde dag was ik ook nog even bij de oesterputten in Yerseke en ook daar was het weer leuk verzamelen. Zo vond ik 2x paardenzadel *Anomia ephippium*, 10x noordkromp *Arctica islandica* (juveniele kleppen en doubletten), 4 doubletten van de Amerikaanse venusschelp *Mercinaria mercinaria*, 3x geknobbelde venusschelp *Venus verrucosa*, heel veel Filippijnse tapijtschelpen *Ruditapes philippinarium* (doubletten), 4x Japanse stekelhoren *Ocenebrellus inornata* (ook levende exemplaren), 5x asgrouwe tolhoren *Gibbula cineraria* en 7x genavelde tolhoren *Gibbula umbilicalis*.

Jasper Schaaf stuurde weer een verzamellijst met de waarnemingen van zijn strandbezoeken van de afgelopen maanden. Zo was hij op 27-01 bij de Zandmotor en vond daar bijv. 1x driehoekige parelmoerneut *Nucula nitidosa* (fig. 9), 1x asgrouwe tolhoren *Gibbula cineraria* (fig. 9) en 1x kleine fuikhoren *Nassarius pygmaeus* (fig. 9). Half februari was hij weer op dat strand en raapte hij o.a. het volgende op: 1x eierschelp *Gastrana fragilis*, 1x scheve hartschelp *Parvicardium exiguum*, 4x verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus*, 2x stekelhoren *Ocenebra erinacea*, 3x spoelhoren *Acteon tornatilis*, 1x schepje *Philine aperta* en, heel bijzonder, een glad zaagje *Capsella variegata*. Op 23-03 vond hij bij de Zandmotor een dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata*. Eind april bezocht hij Schiermonnikoog en meldde van dat bezoek 6x noordkromp *Arctica islandica*, 3x noordhoren *Neptunea antiqua* en 1x grote hartschelp *Acanthocardia aculeata*. In de buurt van paal 9 vond hij een plastic vat met daarop grote aantallen schilferige dekschelpen

Heteranomia squamula en juveniele wijde mantels *Aequipecten opercularis*. Een bijna gave pelikaansvoet *Aporrhais pespelicani* raapte hij in juli op bij paal 26 op Terschelling. Tijdens het bezoek aan dat eiland vond hij o.a. ook nog 1x prismatische dunschaal *Abra prismatica*, 1x paardenzadel *Anomia ephippium*, 21x bonte mantel *Mimachlamys varia* (gave kleppen en grote fragmenten) en 1x kleine slanke zwaardschede *Ensis ensis ensis*. Op 10-08 was Jasper weer op de Zandmotor te vinden en die dag verzamelde hij 1x grote astarte *Tridonta borealis*, 6x gekielde cirkelslak *Tornus subcarinatus*, 1x groot glanshorentje *Eulima glabra* en 2x priemhorentje *Turbonilla* sp. Half september was hij op Ameland en ook daar vond hij een eierschelp *Gastrana fragilis*. Maar hij vond ook nog 4x ovaal nonnetje *Macoma calcarea*, 3x tere hartschelp *Acanthocardia paucicostata*, 2x stevige platschelp *Acropagia crassa*, 2x grote zwaardschede *Ensis arcuatus* en 2x klein tafelmesheft *Ensis minor*.

Figuur 9: driehoekige parelmoerneut *Nucula nitidosa* (links), Asgrauwe tolhoren *Gibbula cineraria* (midden) en kleine fuikhoren *Nassarius pygmaeus* (rechts; foto's: Jasper Schaaf).

De SWG groep regio Alkmaar was op 20-09 ook op de Zandmotor en kwamen ook weer met een lange lijst waarnemingen. De leukste waren: 3x penhoren *Turritella communis*, 4x grofgeribde fuikhoren *Nassarius nitidus*, 5x trapgevel *Oenopota turricula*, 3x paardenzadel *Anomia ephippium*, 10x pleistocene strandschelp *Mactra corallina plistoneerlandica* (fragmenten en gave kleppen), 2x messchede *Solen marginatus* (topfragmenten), 1x artemisschelp *Dosinia exoleta* en 1x dichtgestreepte artemisschelp *Dosinia lupinus lincta*. Ook vonden ze een aantal soorten uit ons zoete water, zoals een klep van de driehoeksmossel *Dreissena polymorpha*, een klep en een doublet van de quaggamossel *Dreissena rostriformis bugensis*, een klep van de schildersmossel *Unio pictorum*, een klep van de vijvermossel *Anodonta anatina* en nog een zoetwaterneriet *Theodoxus fluviatilis*.

Ook Dennis Leeuw had weer wat meldingen voor deze groep. Hij was op 04-04 bij Egmond op het strand en daar waren ze net begonnen met een zandsuppletie. Dat leverde een paar leuke vondsten op, zoals tien doubletten van de venusschelp *Chamelea striatula*, 46x rechtsgestreepte platschelp *Tellina fabula* (allen doubletten), 13x tepelhoren *Euspira catena* (7x met schelpdier en operculum), 46x glanzende tepelhoren *Euspira nitida* (19x met schelpdier en operculum) en 11x wenteltrapje *Epitonium clathrus*. Op 10-05 vond hij bij Egmond ook twee exemplaren van deze laatste soort samen met twee spoelhorentjes *Acteon tornatilis*.

En ook op 15-05 vond hij acht exemplaren van de wenteltrap en één spoelhoren, samen met o.a. 7 doubletten van het nonnetje *Macoma balthica*, 5 doubletten van de tapijtschelp *Venerupis senegalensis*, opnieuw 9 doubletten van de venusschelp *Chamelea striatula*, 38 doubletten van de halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata*, 1x penhoren *Turritella communis* en 1x purperslak *Nucella lapillus*. Uit wat gruis haalde hij nog 4x vliezige drijfhoeren *Rissoa membranacea* en 2x juveniele papierschelp *Thracia papyracea*. Uit een aantal wulken-eiernesten die werden gevonden op 30-05 haalde hij een tolhorentje *Gibbula* sp. en een gladde olifantstand *Antalis entalis* (fig. 10).

Figuur 10: Gladde olifantstand *Antalis entalis* (foto: Dennis Leeuw).

Op 28-07 waren er duizenden rugschilden van de zee kat *Sepia officinalis* aangespoeld en daartussen vond Dennis één schild van de gedoornde zee kat *Sepia orbignyana*. Een dag later lag er een plastic bumper waarop hij een gemarmerde streepschelp *Modiolarca subpicta* vond.

Linda Keesman was op 01-10 bij Petten op het strand en zag daar o.a. veel grijze tapijtschelpen *Paphia aurea senescens* en een aantal Noorse hartschelpen *Laevicardium crassum*. Uit wat gruis haalde ze nog 1x scheve hartschelp *Parvicardium exiguum*, 2x kleine platschelp *Tellina pygmaea*, vele muizenkeutels *Bittium reticulatum* en 3x gekielde cirkelslak *Tornus subcarinatus*.

WORMEN

Het suppletie materiaal van 04-04 bij Egmond bevatte ook een aantal wormen, want Dennis meldde één zager *Nereis* sp. en een aantal goudkammetjes *Pectinaria koreni*. Ikzelf vond op 23-04 bij Westenschouwen een stuk plastic

met daarop de kokers van de driekantige kalkkokerworm *Pomatoceros triqueter*, *Hydroides elegans* en een paar roze/rode kokers van *Serpula vermicularis*. Uit het gruis dat ik in april verzamelde in Zeeland haalde ik tientallen kokertjes van *Ditrupa arietina*.

GEWERVELDEN

Dennis Leeuw meldde twee grote zeenaalden *Syngnathus acus* op het strand bij Egmond op 02-05. Een leuke vondst deed Ellen van der Niet op 08-11 tijdens de strandwacht Katwijk-Noordwijk. Ze vond een verse huidstekel van een stekelrog *Raja clavata* (fig. 11).

Figuur 11: Verse huidstekel van een stekelrog *Raja clavata* (foto: Ellen van der Niet).

Adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl